

BRUSSELESE TOEREN

samengesteld door **VIZIT**

Tien toffe toeren
en een veldslag

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactie.toerisme@lannoo.com

TEKST VIZIT

FOTOGRAFIE Emily Holemans

CARTOGRAFIE Elke Feusels

VORMGEVING COVER Emily Holemans

VORMGEVING Keppie & Keppie

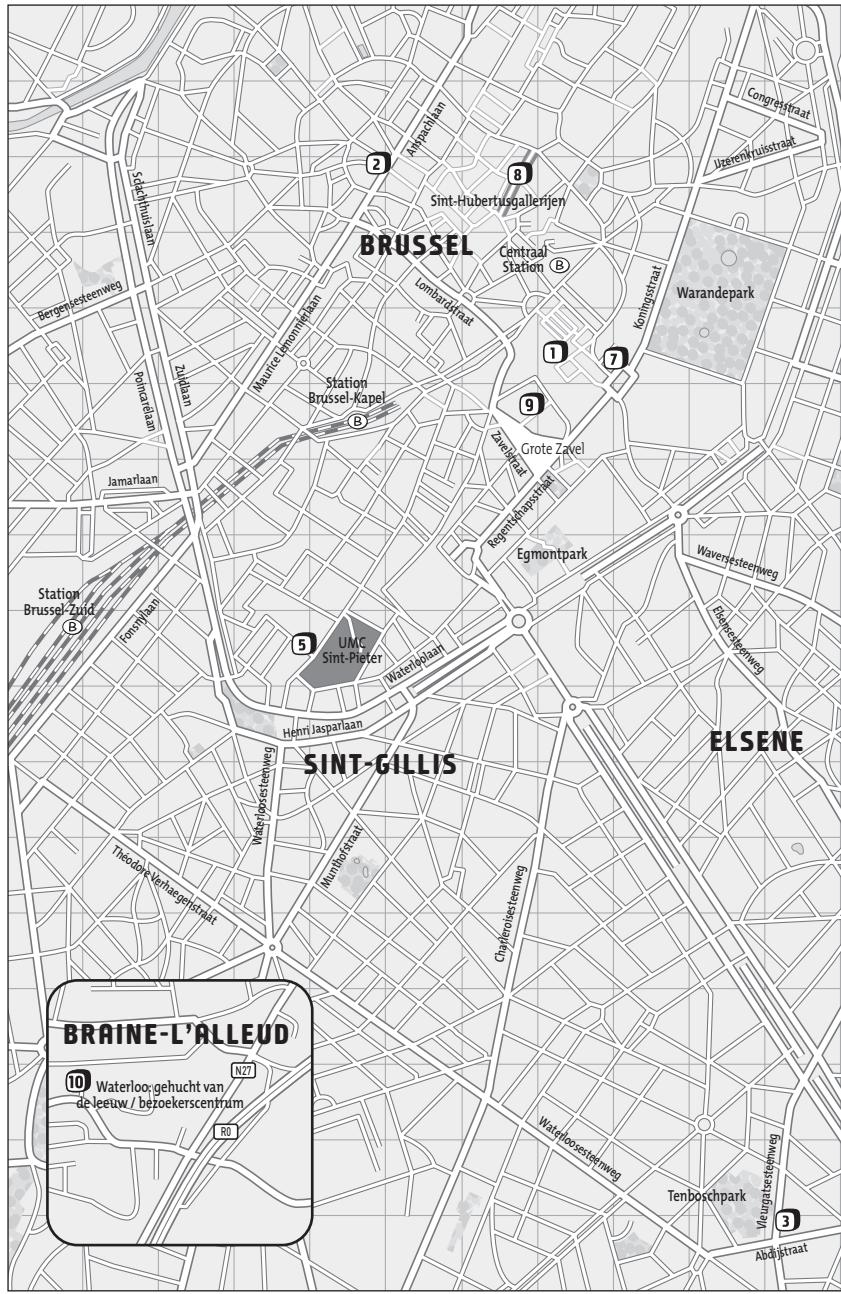
© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2013

D/2013/45/128 – ISBN 978 90 209 6673 2 – NUR 501, 502

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Legenda	6
Inleiding	7
1 Toeren en klimmen naar de bovenstad	11
2 Een elegante toer rond de Zavel	23
En verder naar... het Dieweg Kerkhof	31
3 Toeren door de Marollen	35
En verder naar... art nouveau in Chatelain	44
4 'Toeren' van de koning	51
En verder naar... de Tervurenlaan	57
5 Toeren voor toeristen	63
En verder naar... Waterloo	68
6 Toeren langs kroegen	73
En verder naar... Brouwerij Cantillon	81
7 Toeren naar de Vismet	83
En verder naar... de Kruidtuin	90
8 Toeren naar het begijnhof	93
En verder naar... Elsene	98
9 Toeren naar de Munt	103
En verder naar... het Jubelpark	107
10 Toeren naar de galerijen	111
En verder naar... de Europese wijk	117
Binnentoeren (musea)	121
Register	125

BRUSSEL

SINT-GILLIS

ELSENE

BRINE-L'ALLEUD

10 Waterloo: gehucht van de leeuw / bezoekerscentrum

N27

R0

Sint-Hubertusgallerijen

Centraal Station

Station Brussel-Kapel

Station Brussel-Zuid

UMC Sint-Pieter

Warandepark

Egmontpark

Tenboschpark

Waterloosesteenweg

Abdijstraat

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Scheduivlaan

Bergensesteenweg

Petrusvlietlaan

Zuiderlaan

Maurice Lehmannlaan

Lombardstraat

Koningsstraat

Congressstraat

Uzerenkruisstraat

Jamarlaan

Grote Zavel

Zavelstraat

Regent Champsstraat

Waversesteenweg

Berendsesteenweg

Henri Jasparlaan

Waterblootlaan

Waterloosesteenweg

Theodoor Verhaegestraat

Munthofstraat

Chayferosesteenweg

Vieugnotsesteenweg

SINT-JOOST-TEN-NODE

1 Paleis van Karel van Lotharingen

Museumplein 1 · 1000 Brussel
tel. +32 (0)2 519 53 11 · www.kbr.br
Open: woensdag en zaterdag 13.00-17.00 u;
juli en augustus enkel woensdag · Toegang: €3

2 Scientastic Museum

In het metrostation Beurs/Bourse · Anspachlaan
tel. +32 (0)2 732 13 36 · <http://www.scientastic.com>
Open: maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag 10.30-17.00 u;
woensdag, zaterdag, zondag 14.00-17.30 u
Toegang: € 7,90; kids € 5,30

3 Constantin Meunier Museum

Abdijstraat 59 · 1050 Elsene
tel. +32 (0)2 648 4449 · www.fine-arts-museum.be
Open: dinsdag tot vrijdag 10.00-12.00 u en 13.00-17.00 u.
In het weekend na afspraak · Toegang: gratis

4 Charliermuseum & Vicor Horta

Kunstlaan 16 · 1210 Sint-Joost-ten-Node
tel. +32 (0)2 220 26 91 · <http://www.charliermuseum.be>
Open: maandag tot donderdag 12.00-17.00 u,
vrijdag 10.00-13.00 u · Toegang: € 5

5 Museum Art & Marges

Hoogstraat 312-314 · 1000 Brussel
tel. +32 (0)2 533 94 98 · www.artetmarges.be
Open: dinsdag tot zondag 11.00-18.00 u · Toegang: € 4

6 Antoine Wiertz Museum

Vautierstraat 62 · 1050 Elsene · tel. +32 (0)2 648 17 18
www.fine-arts-museum.be · Open: dinsdag tot en met
zondag: 10.00-12.00 u en 13.00-17.00 u, weekends enkel
voor groepen na afspraak · Toegang: gratis

7 Muziekinstrumentenmuseum (MIM)

Hofberg 2 · 1000 Brussel · tel. +32 (0)2 545 01 30 ·
www.mim.be · Open: dinsdag tot vrijdag 9.30-17.00 u;
zaterdag en zondag open vanaf 10.00 u
Toegang: € 5, elke eerste woensdagnamiddag van de
maand gratis toegankelijk vanaf 13.00 u

8 Museum der Letteren en Manuscripten (MLM)

Koningsgalerij 1 · 1000 Brussel
tel. +32 (0)2 514 71 87 · www.mlmb.be
Open: dinsdag tot vrijdag: 10.00-19.00 u, weekend
11.00-18.00 u, maandag wekelijkse sluitingsdag

9 Museum voor Erotiek en Mythologie

Sint-Annastraat 32 · 1000 Brussel
tel. +32 (0)2 514 03 53 · www.m-e-m.be
Open: maandag, donderdag en vrijdag 14.00-19.00 u;
zaterdag en zondag 11.00-17.30 u

10 Waterloo: Gehucht van de leeuw

Route du Lion 315 · B-1410 Waterloo
tel. +32 (0)2 385 19 12 · www.waterloo1815.be
Open: elke dag van het jaar, van april tot september
9.30-18.30 u, van oktober tot maart 10.00-17.00 u

Wie Peter de Grote wil zien, moet een 'toerke' doen.

1 TOEREN EN KLIMMEN NAAR DE BOVENSTAD

» BEGINPUNT: Centraal Station ①

Het wordt een moeilijke start. Niet alleen staat je een fikse klim te wachten, maar dit hoofdstuk wordt gevuld met stations in vertraging, mislukte aanslagen en brandende paleizen.

WACHTEN OP BRUSSEL-CENTRAAL

Zondag 5 mei 1835 werd het startschot gegeven aan de Belgische spoorwegen: de eerste treinreis. Om 10.30 u zaten maar liefst 900 enthousiaste genodigden klaar in het station. De minder avontuurlijke onder hen werden gerustgesteld toen *Het Belgisch Staatsblad* amper tien dagen voor de feestroes publiceerde dat *'tijdens proefnemingen waarbij een snelheid van 37 kilometer per uur bereikt wordt, kon worden vastgesteld dat de ademhaling zelfs tegen zo'n snelheid niet gehinderd wordt.'* Om exact 11.23 u kon de hele stoet uiteindelijk vertrekken. De eerste trein 'De Pijl' bestond uit zeven met vlaggen versierde wagens, gevuld met hoogwaardigheidsbekleders. 'De Stephenson' volgde in haar treinsporen en als laatste was het de beurt aan 'De Olifant'. Een uurtje later arriveerden 900 gezonde en vooral gelukkige treinreizigers in Mechelen.

De bouw van **Brussel-Centraal ①** verliep veel minder vlot. Reeds voor de Eerste Wereldoorlog werd de opdracht toegewezen aan Victor Horta, maar na 27 jaar vertraging kon Horta in 1937 uiteindelijk overgaan tot de uitvoering. En het mocht geld kosten. Er werden dure materialen gebruikt, zoals bronzen deuren en dure glasstenen voor het plafond. Een koninklijk salon werd voorzien waar koningen en andere belangrijke bezoekers in alle luxe kunnen wachten op de trein.

Jammer genoeg verdween in 1955 het station Brussel-Groendreef, van waaruit die allereerste trein op het Europese vasteland vertrok. Station Groendreef bestaat niet meer, maar er zijn er nog 28 andere in Brussel waar je op de trein kunt springen. Wil je te midden van de grote menigte blijven, kies dan voor Brussel-Centraal waar dagelijks meer dan 140.000 reizigers in of uit de trein stappen.

Via een ondergrondse gang kom je vanzelf in de Ravensteingalerij. Neem deze overdekte winkelpassage en wandel richting het Paleis voor Schone Kunsten.

BOZAR OF EEN PALEIS VOL KUNSTEN

Een Paleis voor Schone Kunsten, dat had deze stad in volle expansie nog nodig en Victor Horta leek alweer de geknipte persoon voor deze niet eenvoudige opdracht. Hij moest niet enkel het grote niveauverschil van het terrein overbruggen, ook de bouwhoogte moest beperkt blijven om het uitzicht op de stad vanuit het Koninklijk Paleis, net erachter gelegen, niet te verstoren. De koning kreeg uiteraard ook zijn eigen salon rechts in het gebouw.

Horta's art-decogebouw bruist na een kleine 100 jaar nog steeds van de culturele en artistieke activiteiten van topniveau. Concerten van kamer- of symfonieorkesten, tentoonstellingen, theater en dans, voordrachten en films ... hier valt altijd wel iets te beleven. Het is ook hier dat je terecht kunt voor de fantastische Europaliafestivals en de Koningin Elisabethwedstrijden. In de shop is altijd wel iets leuks te vinden.

ONBEANTWOORDE LIEFDE

Links naast de ingang vind je een gedenkplaat ter ere van Charlotte Brontë. De 19de-eeuwse Engelse schrijfster van onder meer Jane Eyre zat hier samen met haar zusje op kostschool en werd stapelverliefd op haar leraar Constantin Héger. Ze schreef hem talloze brieven, ook later nog vanuit Engeland, maar tevergeefs. Haar liefde bleef onbeantwoord. Charlotte nam wraak en degradeerde Brussel tot een onbenullig stadje in haar novelle *Villette*. Als Brussel inderdaad model stond voor het fictieve stadje Villette, dan is België in Charlottes ogen één grote kip-pentuin, want Villette is de hoofdstad van het koninkrijk Labassecour, letterlijk vertaald 'het neerhof'. Haar weinig vleiene beschrijving van de inwoners wordt haar graag vergeven.

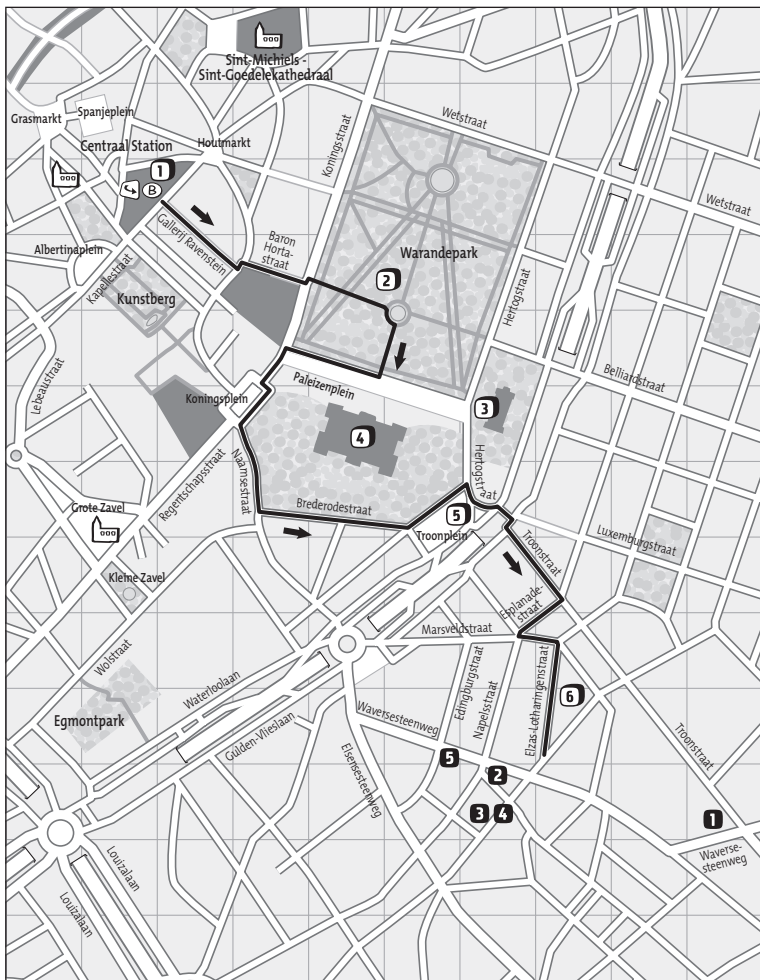
Je neemt de Baron Hortastraat en via de trappen kom je voorbij het beeld van Graaf Belliard, een generaal van het Franse leger. Loop verder door de Koningsstraat en stel je strategisch op voor het volgende verhaal.

ANARCHIST MIST DOEL

Het anarchisme was eind 19de, begin 20ste eeuw hip en modieus. Anarchisten hadden een ware heldenstatus en kwamen geregeld samen. Velen kwamen uit Zuid-Italië, maar overal in Europa beraamden anarchisten snode plannen:

Rubino was een van die Zuid-Italiaanse wereldverbeteraars die, om zich tegenover de anderen te bewijzen als ware anarchist, dringend aan een aanslag toe was. Een koning leek het perfecte doelwit. Een weinig populaire koning was nog een beter idee. Toen er in 1902 tijdens een betoging in Leuven zes burgers gedood werden, was Rubino's keuze gemaakt. Leopold II zou zijn slachtoffer worden. Gewapend met een nieuw pistool trok deze moedige Italiaan naar Brussel. Hij dacht eerst zijn slag te slaan

REFERENTIEPUNTEN

1 Centraal-Station	1 l'Horloge du Sud
2 Warandepark	2 Soleil d'Afrique
3 Paleis der Acamedien	3 Kuumba – Vlaams-Afrikaans huis
4 Koninklijk Paleis	4 Inzia
5 Standbeeld Leopold II	5 A la gloire de dieu
6 La Maison Africaine	

in de kathedraal tijdens een herdenking voor de eerste en de tweede koningin, maar, nog niet erg ervaren in dit soort aanslagen, besliste hij wijselijk om zich hier in de Koningsstraat op te stellen. De koning zou met zijn gevolg via deze straat van de kathedraal naar het Koninklijk Paleis trekken. Wanneer de koetsen langskwamen, met in de eerste koets Leopold II, in de tweede de prinsessen en in de derde graaf d'Oultremont en baron Wyckerlooth de Rooyesteyn, schoot Rubino ... op de derde koets. Niets meer dan een koetsraampje ging aan diggelen. Rubino werd gearresteerd, en veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf; uiteindelijk zal hij in de gevangenis overlijden. Barones Delacroix, de minnares van Leopold, schreef in haar dagboek dat de reactie van de omstanders maar lauwtjes was. Niemand scheen echt onder de indruk te zijn van de aanslag op hun toch niet meer zo geliefde koning.

WANDELEN IN DE WARANDE

Het **stadspark** ② van Brussel werd in de 18de eeuw aangelegd op de vroegere jachtterreinen van het Koninklijk Paleis, helemaal geometrisch zoals het toen de mode was. Hier en daar nog een stukje bebost, ter herinnering aan de jacht van weleer. Tal van standbeelden van Griekse goden en Romeinse keizers sieren het park. Centraal staat de muziekkiosk, door Jean-Pierre Cluysenaar ontworpen met het oog op de feestelijkheden voor onze Nationale Feestdag in 1841. De kiosk is nu een geliefkoosde plek voor onder meer tango- en salsacursussen en blijkt ook de ideale discobar voor fuiven.

Stap verder richting Koninklijk Paleis en net voor de uitgang daal je links af naar een romantisch plekje in het park.

DE PUT VAN DE TSAAR

In deze minivallei kun je de sfeer van de vroegere jachtterreinen nog min of meer terugvinden. Rechts staat een bak met, meestal vuil, water. De bak verwijst naar een fontein die hier zou gestaan hebben. Niemand minder dan de Russische tsaar Peter de Grote kwam tijdens zijn tournee in 1717 enkele dagen onze stad bezoeken. Hij werd uiteraard met de nodige egards ontvangen. In het toenmalige paleis werden zestig bedden gedekt voor de tsaar en zijn gevolg, het ledikant van keizer Karel werd van onder het stof gehaald en er werd gefeest. En de Russische tsaar hield van feesten en drinken. Veel drinken. Tijdens een van die braspartijen kwam de tsaar uitblazen op deze plek. De inscriptie op de waterbak luidt dan ook: *'Petrus Alexiowitz Czar Moscovitae, magnus dux, margini hujus fontis insidens, illius aquam nobilitavit libato vino hora post meridiem tertia die XVI aprilis anno 1717'*. In vertaling: *'Peter Alexiowitz, tsaar van Moskou, groot leider, gezeten aan de rand van deze fontein, heeft er de wateren van verrijkt met de wijn die hij heeft gedronken, op 16 april*

1717, om drie uur 's middags'. Goot Peter de Grote nu domweg een glas wijn in de fontein of leidde zijn overmatig drinken tot enige misselijkheid? Denk je ook het tweede?

Het borstbeeld van Peter de Grote iets verderop werd een tijdje geleden gestolen, later teruggevonden en omgekeerd op de sokkel geplaatst. Misschien heeft dit met de Nederlandstalige onderschriften te maken die oorspronkelijk aan de achterkant van het beeld stonden. De toevallige voorbijganger is nu verplicht om een 'toerke' te doen, wil hij Peter de Grote zien (zie foto p. 10).

Klim uit de put en ga richting Paleizenplein.

HET SLIMME PALEIS

 De naam Paleizenplein doet al vermoeden dat hier meer dan één paleis staat. Links staat het **Paleis der Academiën** ③, gebouwd om kroonprins Willem II van een Brusselse residentie te voorzien. Hij zou er wonen tot de Belgische Revolutie. Daarna ging het gebouw naar de Belgische staat terwijl de huisraad netjes terug naar Nederland werd gezonden. Vanaf 1879 is de Koninklijke Academie van België hier gehuisvest, een academie naar het voorbeeld van l'Académie française.

De Gentse schrijver, Richard Minne, beschrijft de academie als volgt:

'De bovenste spurt op de culturele ladder is de Academie. Hoger dan die bovenste spurt kunt ge niet klimmen. Alleen de wilde volksstammen, zoals kannibalen e.a., bezitten geen Academie. Een volk dat zijn eigen zelf respecteert is fier op zijn Academie en kent de naam harer leden op zijn duimken. Bij ons nog niet, helaas!

Een academie vergist zich nooit en zij weet altijd de besten in haar schoot op te nemen. Zelfs wanneer zij tot de categorie der onbekenden behoren.

Gelijk alle hogere instanties staat de Academie bloot aan de goedkope spot der afgunstigen.

Volgens Voltaire is de Academie een instelling waar men hertogen, markiezen, bisschoppen en soms ook een paar letterkundigen ontmoet.

Bij ons spreekt men, god zij dank, niet op zulke sarcastische toon van de Academie. Wij drijven de eerbied zelfs zover dat wij er in het geheel niet over spreken.'

STERALLURES

Midden in het grasperk staat het welverdiende standbeeld van een van onze grootste wetenschappers: Adolphe Quételet. Quételet kon alles. Hij was een van de eerste studenten aan de Universiteit van Gent, belangrijk statisticus en sterrenkundige, wiskundige en socioloog. Tussendoor vond hij de tijd om gedurende veertig jaar de functie te bekleden van secretaris van de Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, in dit gebouw gevestigd. In 1826 krijgt hij de

opdracht van de Hollandse regering om in Brussel een sterrenwacht op te richten. Het observatorium bevond zich oorspronkelijk in Sint-Joosten-Node en zal later naar Ukkel verhuizen.

Bijna een eeuw na de dood van Quételet, toen een gedetailleerde maankaart kon worden opgemaakt, waren de geleerden van de NASA deze grote sterrenkundige gelukkig nog niet vergeten. Een van de maankraters werd naar Adolphe Quételet genoemd. Zijn persoonlijke krater heeft een diameter van maar liefst 55 km, terwijl bijvoorbeeld Sigmund Freud er eentje heeft van amper 2 km. Om maar te zeggen ...

HET GEKROONDE PALEIS

Recht voor je staat het **Koninklijk Paleis** ④. Toen koning Willem I hier de macht had, was er geen paleis en hij besloot, zuinig als hij was, de hotels Bender en Belgioso samen te voegen en te verbouwen tot paleis. Het paleis was pas klaar in 1829, dus heeft Willem er maar heel kort gebruik van kunnen maken.

Leopold I veranderde vrijwel niets, maar Leopold II kon zich niet verzoenen met deze verbouwde hotels en startte met de grote werken. Mettertijd werd de oppervlakte verdubbeld, de gevel werd monumentaler en het paleis werd gescheiden van de straat door voortuinen.

Ook vandaag de dag doet het paleis nog dienst als het bureau van de koning: hij spreekt er met de eerste minister, tekent de nodige wetten en ontvangt er hooggeplaatst bezoek. Slapen daarentegen doet hij in Laken.

En terwijl de koning ontvangt, kan de koningin de 'kunsten bevorderen'. In het kader daarvan vind je het werk van Jan Fabre in de spiegelzaal van het paleis. Met zijn geliefde insecten werd de spiegelzaal op kunstzinnige wijze gedecoreerd. 'Curieuze neuzen' kunnen een bezoek brengen in de maand juli.

Ga nu naar rechts, onmiddellijk links ligt het Koningsplein.

DE BRAND VAN DE PREUTSHEID

Het was Karel van Lotharingen die in 1772 dit unieke plein liet aanleggen. Het beeld van deze populaire landvoogd werd onder Frans bewind in 1848 vervangen door Godfried van Bouillon. Godfried heeft eigenlijk helemaal niets met Brussel te maken, maar werd hier neergezet als nationale held. Deze eerder dubieuze figuur en leider van de eerste kruistocht, werd verheerlijkt als de volmaakte christelijke ridder en was een van de helden die het jonge België aangreep om het nationaal gevoel wat op te peppen bij de bevolking van dit nieuwe land.

Aan het Koningsplein kun je de restanten van het oorspronkelijk paleis op den Coudenberg bezoeken. In 1731 werd dit paleis vernield door een felle brand. Het verhaal wil dat aartshertogin Maria-Elisabeth uit puriteinse overwegingen elke avond de slaapkamerdeuren van

het paleis liet vergrendelen. Zo kon er 's nachts niet te veel van de ene slaapkamer naar de andere gelopen worden. Deze maatregel zou fatale gevolgen hebben. Toen er 's nachts brand uitbrak, werd men bij het blussen en het evacueren van de bewoners ernstig gehinderd door alle vergrendelde deuren. Op de koop toe werd de grenadier die de aarts-hertogin uit de brand redde, veroordeeld omdat hij de schaars geklede Maria-Elisabeth had durven benaderen.

Als je met de rug naar de kerk staat, neem je de Naamsestraat steil naar boven en sla links af de Brederodestraat in.

VIKINGSTIJL

In het gebouw rechts op nr. 21 is sinds 1992 de Koning Boudewijnstichting gevestigd. Deze realisatie van architect Ivar Knudsen uit het verre Noorwegen, is op zijn minst opmerkelijk voor het centrum van de stad. Knudsen was een van de favoriete architecten van Leopold II. Ze ontmoetten elkaar op de wereldtentoonstelling in Parijs waar Knudsen het Noors paviljoen ontworpen had. Leopold II was helemaal wild van deze zogenaamde 'Viking art nouveau' en bestelt meteen twee gebouwen bij de Noor: de paardenstallen in Oostende en het administratief centrum van Congo-Vrijstaat hier in Brussel.

'Eens zal de Belgische vlag op de vijf continenten wapperen', droomde de jonge kroonprins Leopold. Voor Leopold II, een grote man met een lange neus en een kolossale baard, was België te klein. Hij volgde de verslagen van de ontdekkingen in Afrika op de voet en wilde een stuk van wat hij de Afrikaanse taart noemt. *'Kolonies zijn nuttig voor de rijkdom, de handel, de invloed en de politieke belangrijkheid van diegenen die ze bezitten'*, argumenteerde hij, maar vond voor zijn aspiraties geen gehoor bij de Belgische regering.

Maar Leopold gaf zich niet zo snel gewonnen. Hij nam de journalist-ontdekkingsreiziger Henri Morton Stanley in dienst die de basis legde van wat Leopolds kolonie zal worden. Door middel van diplomatieke intriges, omkoperij en propaganda zal onze ondernemende koning zijn kolonisatieplan kunnen opdringen aan de toenmalige koloniale grootmachten. Het land civiliseren en zodoende bevrijden van de Arabische slavenhandelaars, waren de doorslaggevende argumenten om op de Conferentie van Berlijn in 1885 de zaak officieel te maken. Daar ontstond Congo-Vrijstaat, een soevereine staat met Leopold als staatshoofd, los van welke Belgische politieke inmenging of controle dan ook. Zelf heeft Leopold nooit een voet in Congo gezet. Hij had dan ook maar door zijn koninklijke tuin te wandelen om zich in het administratief centrum van de vrijstaat in Congo te wanen.

Loop verder langs de tuinen van het Koninklijk paleis. Rechts op het Troonplein staat de man met de baard.

DE MAN OP ZIJN PAARD

Dit **beeld** ⑤ werd ooit betaald met een gulle schenking van fans van onze tweede koning. L'Union Minière du Haut-Katanga had veel geld verdiend in Congo en zorgde ervoor dat het materiaal voor het beeld geleverd werd. De hoeveelheid tin en koper bleek veel meer dan nodig en men besloot dan maar twee beelden te gieten. Eentje voor Brussel en eentje voor Kinshasa, toen nog Leopoldstad. De sokkel voor het beeld in de Congolese hoofdstad staat leeg. Je weet wel waarom!

Het hele avontuur bracht Leopold aanvankelijk op de rand van het faillissement. De onderneming kostte heel wat meer dan ze opbracht. Ivoor sprak het meest tot de verbeelding van de koning. Ivoor van olifantslagtanden werd gebruikt voor het vervaardigen van biljartballen, pianotoetsen en zelfs kunstgebitten. Toen Dunlop de rubberband uitvond, kon het geluk van onze koning niet meer op. De massale ontginning van rubber kon van start gaan. Congo werd een regelrechte terreurstaat, waarvan de afgehakte handen het meest sprekende symbool werden. Soldaten op strafexpeditie moesten een hand van hun slachtoffers afhakken om te kunnen bewijzen dat ze hun munitie niet verspilden aan de jacht. Ook bij levende, werkonwillige mensen werd wel eens de hand afgehakt.

Congo kreeg 'een Belgische oplossing' opgedrongen: eind 1908 werd het land samen met Leopolds schulden aan de Belgische staat 'geschonken', tot de onafhankelijkheid in 1960.

Je steekt de Ring over via het parkje naar de Elzas-Lotharingenstraat.

Matongé is de Afrikaanse wijk van de stad. Voor de Afrikanen is de wijk niet geografisch af te bakenen, het is eerder een kwestie van identiteit. Waar je ook woont, je zaak of restaurant hebt, je voelt je Matongé of je voelt je niet Matongé. Maar wil je deze wijk toch begrenzen, dan strekt Matongé zich uit van de Naamse Poort (Porte de Namur of Porte de l'Amour) naar de Sint-Bonifatiuskerk tot hier aan huis nr. 33.

DE WIEG

La Maison Africaine ⑥, een vroeger klooster, kan worden beschouwd als de bakermat van deze Afrikaanse wijk. Hier kwam na de Expo van 1958 een studentenhuis waar Afrikanen welkom waren. De studenten en vooral hun vrouwen openden een aantal winkels met traditionele kledij, typische etenswaren en schoonheidsproducten. Een commerciële wijk werd geboren. De naam Matongé verwijst naar een wijk in Kinshasa met dezelfde naam, een bruisende uitgaansbuurt aan de rand van de stad.

Pas na de dekolonisatie in 1960 konden Congolezen hier komen studeren. Voordien vreesde men dat een elite wel eens voor problemen zou kunnen zorgen in onze weinig stabiele kolonie.

Want ooit was er Paul Panda Farnana. In 1895 komt Panda als 7-jarige boy met zijn meesters mee. Zij verliezen echter tijdens de reis het leven en Panda arriveert als wees in ons land. Hij wordt opgevangen door Louise Derscheid, blijkt een vlijtige student te zijn en haalt het diploma land- en tuinbouw met grote onderscheiding. Na een aantal jaren gewerkt te hebben in Congo wordt Panda actief nationalist en militant van de pan-Afrikaanse beweging. Hij klaagt het koloniale regime aan, pleit voor algemeen onderwijs en voor toegang tot de universiteit voor Congolezen. *'Savoir lire et écrire, quelle liberté'*, weet Panda.

In 1930, een maand na de dood van Panda Farnana, wordt beslist dat geen enkele koloniaal nog een Congolees mag meebrengen naar België en wordt elke opleiding voor Congolezen in België verboden.

Loop door naar de Waversesteeweg. Neem je tijd en slenter verder tot je links een overdekte galerij ziet.

HARTJE MATONGÉ

Terwijl La Maison Africaine gezien wordt als de oorsprong van de wijk, bevindt het hart van de wijk zich in deze luidruchtige, swingende, levendige galerijen. Ze zijn zo een beetje de 'radio-trottoir' voor de Afrikaanse gemeenschap in Brussel. De laatste nieuwtjes kom je hier te weten. En je kunt er ook naar de kapper. Keuze genoeg. In een aantal winkels verkoopt men de traditionele stoffen voor de *pagnes*: rok, blouse en hoofdtooi in alle kleuren van de regenboog. Sommige motieven dragen tot de verbeelding sprekende namen, zoals: 'Mon mari est capable', 'Si j'avais su', 'Cas de divorce'...

Amper nog te vinden vandaag is de *abacost*, afkorting voor 'à bas le costume'. Geïntroduceerd door niemand minder dan Mobutu tijdens zijn authenticiteitscampagne van de jaren 1970. Het klassieke kostuum werd vervangen door een vest zonder kraag. De *abacost* wordt gedragen zonder hemd of das.

SHOPPEN

Op de Waversesteeweg zijn heel wat voedingswinkels. Je vindt er bakbananen, arachide- en palmpitolie, gedroogde vissen, insecten, ... *ngandas* (snacks), verse maniokwortels, alsook het blad van de maniok dat gestoofd wordt zoals spinazie (*pondu* of *sakasaka* genoemd).

Probeer eens een *mubisi*, een Congolese drank op basis van gegiste bananen met een roodachtige kleur en licht alcoholisch. Een *kibuku* is dan weer een licht koolzuurhoudend en schuimend biertje op basis van maïs en sorghum.

Dit is het moment om de ingrediënten te kopen voor de Congolese specialiteit bij uitstek: kip Moambe (zie p. 20).

RECEPT: KIP MOAMBE

Wil je thuis hét Congolese nationale gerecht bij uitstek, kip moambe, serveren, lees dan hier het recept! Verbaas familie, vrienden, kennissen en vreemden met je ‘cuisine Africaine’...

‘Moambe’ betekent letterlijk ‘acht’ en verwijst naar de acht onontbeerlijke ingrediënten. Daarnaast laat je uiteraard je eigen creativiteit en vindingrijkheid de vrije loop!

INGREDIËNTEN

- 1 stevig, gezond ‘kieken’ (liefst hoevekip)
- 1 dl palmolie of een andere plantaardige olie
- 3 eetlepels boter
- 2 fijngesnipperde uien
- 2 theelepels zout
- 1 theelepel (rode) peper
- 5 g pilipili
- 300 g palmnoten
- 3 knoflookteentjes
- 200 g sakasaka (maniokblaadjes)
- 2 bananen
- gekookte witte rijst

BEREIDING VAN DE KIP

Bezorg het ‘kieken’ een goudbruine teint in wat palmolie.

Smelt de 3 eetlepels boter in een grote pan.

Voeg de fijngesnipperde uien toe en laat alles goed kleuren.

Kruid het ‘kieken’ op smaak met zout, peper en pilipili.

Breng het water tot aan haar lippen in een grote kookpot.

Breng het ‘kieken’ zachtjes tot aan haar kookpunt.

Zodra het ‘kieken’ over de rooie is gegaan, is het tijd om te blussen met de *moambesaus*.

Verpletter de palmnoten in een mixer tot fijne moes.

Roer de moes in palmolie en voeg de geplette look toe.

Snijd de maniokblaadjes in fijne reepjes en gooi ze bij de stoofpot (kip + palmnotensaus).

Plet de banaan in grove stukken en voeg ze toe.

Laat goed doorkoken, pruttelen en sudderen in eigen nat.

Dien op met witte rijst.

1 L'Horloge du Sud 🍷

📍 Troonstraat 141, 1050 Elsene - 📞 +32 (0)2 512 18 64

Geen zin om te koken? Hier wordt het werk voor jou gedaan. L'Horloge du Sud is café én restaurant. De zaal dat dateert van de jaren '50. Je wordt omringd door spiegels en zo kun je ongemerkt de mensen aan de tafel naast je beloeeren. De specialiteiten van de zaak zijn uiteraard de moambe alsook pulet Yassa, een Senegalees gerecht. Regelmatig worden hier concerten, tentoonstellingen en lezingen georganiseerd.

2 Soleil d'Afrique 🍷 🍷

📍 Rue Longue Vie 10, 1050 Brussel - 📞 +32 (0)486 30 26 40

Een kleurrijk café en restaurant in de kleurrijkste straat van deze wijk. Je kunt hier Afrikaanse hapjes en gerechten eten vergezeld van bier, op z'n Afrikaans te krijgen in grote literflessen.

3 Kuumba - Vlaams-Afrikaans Huis 🍷

📍 Vredestraat 35, 1050 Brussel - 📞 +32 (0)476 71 37 92

Een huis met een missie: 'Mensen en culturen leven vaak gewoon naast elkaar. Het Vlaams-Afrikaans Huis "Kuumba" wil een vrijplaats creëren waar die mensen en culturen elkaar echt kunnen ontmoeten.' En mensen zal je hier ongetwijfeld ontmoeten: in het café of tijdens de workshops dans en muziek, tijdens de concerten of jamsessies. Ook films, debatten en tentoonstellingen staan op de agenda. Alle info is te vinden op www.kuumba.be.

4 Inzia 🍷

📍 Rue de la paix 37, 1050 Brussel - 📞 +32 (0)2 513 81 67

Een van de betere restaurants in Matongé. De kenners beweren dat je hier de beste moambe eet. En zij kunnen het weten! Niet geschikt voor een snel hapje tussendoor. Neem hier vooral je tijd.

5 A la gloire de dieu 🛒

📍 Waversesteenweg, ergens in het midden

Een van die zalige winkeltjes waar pruiken, gedroogde vis, schoonheidsproducten, pilipili en stoffen worden verkocht. Koop en geniet!